

Skupština i općina

Ham, Sanda

Source / Izvornik: **Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, 2005, 52, 111 - 112**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:019161>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-29**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

razgovarao, sjetio se riječi *enklava*, ali kaže da je nema u starijim rječnicima latinskoga jezika i da vjerojatno potječe iz francuskoga. Nema je npr. ni rječnik srednjovjekovnoga latiniteta, ima ju spomenuti Marević, ali škrto: “enclave, is **n** enklava”, ali je poznato da je on sve polatinio. I kad bi *enklava* bila latinska riječ, ne bi bila prava analogija jer kod *konklava* imamo *cum (clave)*, a ovdje je *en*, koje u latinskome i nije prijedlog. Da bi se moglo što čvrsto odrediti, potrebno je više pravih analogija. Marević ima oba puta srednji rod i isti sklonidbeni tip, a u francuskome je *conclave* m. r., a *enclave* ž. r. Zato je teško jezikoslovno odrediti što treba biti u hrvatskome.

Što preostaje u ovom konkretnome slučaju? Praksa. Ako je u praksi nađeno jedinstveno rješenje i u njoj se upotrebljava samo jedan oblik, onda jezikoslovcima ne preostaje drugo nego da to prihvate kao normu. Ako u praksi nema jedinstvenoga rješenja, onda je potreban dogovor normativaca. Kako se ovdje, u ovom slučaju, u praksi upotrebljava

jedno i drugo, potreban je dogovor. Ja mislim da je bolje *konklava*, gen. *konklave*, dakle jednina, a komu treba množina, može ju upotrijebiti, ali zato ta imenica ne mora biti plurale tantum.

Ovdje je dobro spomenuti i srpsko rješenje, već zato što ga spominje i V. Horvat. On je našao da Brodnjak srpskim likom smatra *konklav*, a hrvatskim 1. *konklava* – vijećanje kardinala pri izboru novoga pape, 2. *konklave* – zatvorene prostorije u kojima se taj izbor obavlja. V. Horvat u liku *konklav* vidi francuski utjecaj, jer je u francuskom *conclave* m. r. bez nastavka u nom. jd. U rječnicima nisam našao ni jednu srpsku upotrebnu potvrdu za *konklav*, iako je ta imenica i u tome liku zabilježena u njima. Rekao bih da se danas u srpskome upotrebljava *konklava*, gen. *konklave*, bar sudeći po potvrđama iz NIN-a 14. i 28. 4. o. g.

Ne mora moje pisanje biti zadnja riječ o tome pitanju. Napisao sam to da otvorim raspravu ako tko ima što novo reći o njemu.

Stjepan Babić

SKUPŠTINA I OPĆINA

itatelj iz Osijeka, novinar jedne od naših privatnih televizija, postavio nam je neobično pitanje: Ako se kaže *skupština*, zašto se ne kaže *opština*; ako se kaže *općina*, zašto se ne kaže *skupćina*.

Odgovor na to pitanje, uz opširno oprijemljenje, može se pronaći u Tvorbi riječi S. Babića, ali valja pažljivo prelistavati knjigu i dobro se snalaziti među tvorbenim zakonitostima, osnovama riječi i dometcima. Nestručnjaku to svakako nije jednostavno, a pitanje je očito postalo prema nečelima pučke etimologije – riječ je o imenicama sličnoga sadržaja, ali i sličnoga izraza pa

se logikom pučke etimologije povezuje ono što se inače jezikoslovno povezati ne može: riječi *skupština* i *općina*, iako sadržajem i izrazom slične i bliske, tvorbeno su različite. Riječ *opština* uopće i ne pripada hrvatskomu jeziku jer joj je tvorbeno osnova *opšt-* (od pridjeva *opšti*) nehrvatska.

Skupština je imenica tvorena od imenice, tvorbeno osnove *skup-* i dometka *-ština*: *skup+ština > skupština*. Na isti se način, istim dometkom tvore i brojne druge imenice: *lopov+ština > lopovština*, *zakup+ština > zakupština*, *profesor+ština > profesorština*... Ta je tvorba nepolodna, a veći je dio riječi izvedene dometkom *-ština* stilski obilježen ili zastario: *sloboština*, *plemština*,

lupeština, ciganština... Tek se manji broj riječi upotrebljava stilski neobilježeno: *kajkavština, čakavština, štokavština, potrepština, skupština*.

Budući da dometak *-ćina* u hrvatskom jeziku ne postoji, ne postoji ni imenica *skupćina* koja bi postala od *skup+ćina*.

Opština pripada srpskom književnom jeziku i nije tvorena dometkom *-ština*, nego je tvorena od nehrvatske pridjevne osnove *opšt-* (od pridjeva *opšti*) i dometka *-ina*: *opšt+ina* > *opština*. Hrvatski jezik poznaje tvorbu imenica od pridjeva dometkom *-ina*; tako se tvore, primjerice, *borov+ina* > *bo-*

rovina (prema: *borov*), *zlatn+ina* > *zlatnina* (prema: *zlatan*), *bistr+ina* > *bistrina* (prema: *bistar*). Tako je postala i *općina*, dometanjem *-ina* na pridjevnu osnovu *opć-* koja pripada hrvatskomu jeziku: *opć+ina* > *općina* (prema: *opći*)

Prema tomu, kažemo *skupština*, a ne *skupćina* jer postoji dometak *-ština*, a ne postoji dometak *-ćina*; kažemo *općina* jer u hrvatskom jeziku postoji pridjev *opći* pa na njegovu osnovu *opć-* dodajemo dometak *-ina*, a ne kažemo *opština* jer u hrvatskom jeziku ne postoji pridjev *opšti*, pa onda ni pridjevna osnova *opšt-*.

Sanda Ham

OSVRTI

HRVATI SRBIMA UZELI ILI ČAK UKRALI KNJIŽEVNI JEZIK

Redovito čitam NIN, a ljubaznošću g. Davora Šarića, novinara iz Rijeke, dobivam članke iz drugih srpskih časopisa i s međumrežja (interneta) pa sam poprilično upućen što Srbi i neki pojedini slavisti pišu o srpskome, hrvatskome, bošnjačkome i crnogorskome jeziku. Srbi do besvijesti ponavljaju da smo im uzeli, ili čak često tvrde da smo im mi ukrali njihov jezik. Ne ću gnjaviti sa srpskim glupostima i lažima.

Do polovice 20. stoljeća donekle smo i sami mislili da naš književni jezik počinje s početkom hrvatskoga preporoda, točnije 1836., ali je Dalibor Brozović u početku dru-ge polovice 20. stoljeća napravio velik napor da tu devetnaeststoljetnu granicu pomakne za čitavo stoljeće naprijed, u polovicu 18. stoljeća. Mislim na njegov članak Hrvatski jezik, njegovo mjesto unutar južnoslavenskih i drugih slavenskih jezika, njegove povijesne mijene kao jezika

hrvatske književnosti, u knjizi Hrvatska književnost u evropskom kontekstu, Zagreb, 1978. Bio je to u ono vrijeme velik pothvat, jer je to bio dokaz da ga nismo mogli uzeti od Srba. Zato je taj članak dočekan na nož. Većinu je srpskih jezikoslovaca uzalud upozoravati na činjenice, to više što su i neki Hrvati iz partijskih krugova sudjelovali u protubrozovićevskoj hajci.

Neki drugi, a i ja s njima, dokazivali smo da je još stariji. U nekoliko članaka pokazivao sam da su mu temelji na kraju 15. stoljeća. U svojoj knjizi Hrvanja hrvatskoga pokazao sam mnoga srpska presezanja i ponovno iznio tvrdnju da Hrvati imaju svoj današnji književni jezik od kraja 15. stoljeća, i tu tvrdnju iznosim u mnogim prilikama, a posebno u uvodnome dijelu Težakove i svoje Gramatike hrvatskoga jezika. Temeljni su dokaz toj tvrdnji Pjesme Šiška Menčetića i Džore Držića, i ostale pjesme Ranjinina zbornika, izašle u dva kritička izdanja u ediciji Stari pisci hrvatski HAZU, a mali izbor iz njih izdala je MH još 1998. pod naslovom Pjesnici Ranjinina zbornika.